

ZAMOR MATERIJALA

This publication has been supported by the
Ministry of Culture of the Czech Republic

Ova knjiga je objavljena uz podršku
Ministarstva kulture České Republike

MINISTERSTVO
KULTURY

ZAMOR MATERIJALA

Marek Šindelka

Sa češkog preveo
Uroš Nikolić

HELIK S

Naslov originala
Marek Šindelka:
ÚNAVA MATERIÁLU

© Marek Šindelka, 2016
© 2020. za srpsko izdanje, Heliks

Izdavač
Heliks

Za izdavača
Brankica Stojanović

Urednik
Bojan Stojanović

Lektor
Aleksandra Dragosavljević

Štampa
Artprint Media, Novi Sad

Tipografija
Janson Text

Prvo izdanje

ISBN: 978-86-6024-039-4

Smederevo, 2020.

www.heliks.rs

ZAMOR MATERIJALA

1

U sneg je pao ranac, a za njim dečak. Veče je. Na horizontu je svetlost. Sirovi komad neba iskrojen u sivilu. Dah se vidi. Metalna ograda svetluca od mraza. Svetluca i betonski zid. Iza zida je red stakala, osvetljenih tabli, svetla stambenih zgrada. Dečak brzo ustaje, otresa sneg sa kolena. Sa kotura bodljikave žice visi ćebe sa rednim brojem. Sve ovde ima svoj broj, proleće mu kroz glavu. Osvrće se, stavlja ranac na leđa. U rancu ima majicu, sapun, šibice, nož koji je ukrao iz kantine. U džepu čuva brižljivo presavijeni komad papira, na njemu je ime grada negde na severu. Mora na sever. Tamo je brat. Pre svega mora nabaviti telefon, ili barem mapu. Ne. Pre svega mora svući ćebe sa žice, inače će ga pronaći. A i zbog mraza. Nikada nije doživeo takvu zimu. Treba mu ćebe da se ne smrzne.

Povlači ćebe sa žice, ali bodlje se samo još dublje urezuju u vlakna. Uzaludno je. U daljini laje pas. Pada mu mrak na oči. Ostavlja ćebe. Beži dalje. Nestaje među stablima. Ruke su mu izgrebane. Negde je oderao kožu. Briše dlan snegom. Isisava ranu. Dlan mu se puni krvlju. Već znaju za njega? Čebe visi sa ograde, dečak se ponovo okreće ka njemu ali nema vremena. Trči. Oko glave mu šibaju grančice, vijugave

pukotine naspram neba, grane drveća suve od mraza. Mogao bi ih slomiti. Sve bi ih slomio, kada bi imao vremena. Tabana po snegu. Proklizava, ali odmah skače na noge, šutira najbliže stablo i nastavlja da trči.

Mrzi ova stabla, koliko meseci ih je samo gledao kroz rešetke na prozoru one zgrade, posmatrao kako odbacuju lišće, kako ispuštaju sokove u zemljinu utrobu, kako postaju sve čvršća. Nije znao kako se zovu, nikada nije video takvo drveće, prepuno ptica koje je iz čiste nemoći takođe zamrzeo. Trči kroz mrtvu travu, šuplje stabljike bez mleka. Ništa ovde ne živi. I u ljudima je život stao. Pokvario se iznutra i odumro. Sve je obuzela apatija.

Morao je da zastane kako bi došao do daha. Tek sada je shvatio koliko se plaši. Kolena i ruke su mu se tresli. Okrenuo se. U daljini se još uvek mogla videti zgrada ograđena žicom. Svetlela je pod večernjim nebom. Uskoro će pasti mrak, počće još jedna noć u onoj zagušljivoj hali. Uzdasi iz nemirnih snova. Video je svaki nevoljni trzaj mišića, nenamerni pokret. Rebra su se poznavala na telu kao na radijatoru. Neko grabi ćebe i zuri u tamu. Neko spava. Telo se pomera, diše, uzima hranu. Ali, život u njemu već je stao. Ništa tamo ne živi.

Na horizontu su oblaci zatvorili procep. Nebo se prelilo u jednoličnu sivu masu, zaličilo je na talase. Zaboravio je koliko dugo je već na putu. Koliko je dana, meseci ili možda godina prošlo otkako su krenuli. Više ga to nije zanimalo. Imao je papir sa adresom, mora na sever. Mora naći brata. Ponovo je potrčao. Najednom se setio da je i ranije trčao. Ranije je bio najbolji trkač u celoj školi. Dugoprugaš. Samo, ni škola ni zemlja po kojoj je trčao više ne postoje. Linije atletskih staza od bele krede oduvao je vetar. Na školi se

tokom bombardovanja pojavila pukotina od podruma sve do krova – čitava zgrada se uz tresak raspukla i srušila. Na drugom spratu je u vazduh štrčao lavabo iz hemijske laboratorije, kao zub iz ogoljenih desni. Zapanjeno je zurio u taj lavabo, nije mogao da se mrdne sve dok ga neko nije odvuкао odatle, dole, u podzemlje. Plafon podruma se tresao, sa njega je sipila prašina.

Telo pamti više. Pamti poštenije. Noge su se uprle o teren. Ti ćeš se takmičiti, jednom mu je neko rekao. Hoćeš... Pao je u sneg, ali je ponovo smesta ustao. Noktima se uhvatio za oštru, čvornovatu koru. Hoćeš – jednom je neko rekao. Trčao je iz sve snage. Dah mu je polako pokrenuo celo telo. Ledeni kiseonik kao igla je prošao kroz nos, razmahao se u plućima, preko krvi je dospeo do slabina i ramena. Video je svoje ruke kako seku hladni vazduh, kako izlaze iz vidnog polja. Okrenuo se, u daljini se čuo lavež: ćebe, pomislio je, već su ga našli.

Šuma se raspukla. Počela je nizbrdica. Dole se nalazio put. Čuo je automobile. Crvena, tačkasta svetla među ogoljenim granama. Zapeo je za koren, pognuo glavu, udahnuo, progutao. Brzo se osvrnuo oko sebe: šuma, put, šuma, lavež. Izabrao je put. Nije bilo vremena za razmišljanje. Potrčao je niz padinu. Probijao se u niskom naletu. Mladice drveća, hrbat šake. Grane su ga šibale po rukama, ali nije osećao bol od hladnoće. Ograda. Svuda ograde, pomislio je dok je gurao prste kroz žičana okca. Žica se zatresla, zadrhtala dok se nogama opirao o nju. Prsti su mu se smrzavali, žica se lepila za jagodice. Napokon se preturio na drugu stranu. Pustio se. Žica se ispravila. Zvučalo je kao da je neko prosuo kutiju eksera. Pao je u sneg. Brzo je ustao. Potrčao je. Pod donovima je zaškriljao sneg.

Put je bio dalje nego što je mislio. Izgubio ga je iz vida. Stajao je na asfaltiranoj zaravni. Sitno, golo pruće izniklo je iz pukotina. Na zemlji su ležale automobilske gume prekrivene snegom. Barijere, krivine, neravnine. Trkačka staza, reče u sebi. Osvrnuo se. U udaljenoj betonskoj kućici ble-snulo je svetlo, sekundu kasnije okolinu su osvetlili reflektori na visokim stubovima, dečak je ustuknuo, ruke su instinktivno poletele nagore ne bi li zaštitile glavu. Svetlost je imala težinu. Osećao ju je na leđima. I dalje pognut, pretrčao je preko staze i šmugnuo između oniskih stabala na drugoj strani. Grane su se udvostručile, halogena svetlost upalila je ledeni vazduh, poređala senke stabala, naglasila svaki snežni kristal.

Neko je izašao pred kućicu i zaurloao u vazduh. Dečak je ugledao samo svetlom iskrojenu siluetu. Muški glas: nekoliko puta uzviknuo je nekakvu reč. Traka daha se uzdigla i zalepršala na vazduhu poput zastave. Dečak je legao u sneg. Motor. Neko je pokrenuo motor. Još jedno svetlo. Snop svetala. Dečak je obazrivo podigao glavu. Za volanom četvoro-točkaša bio je muškarac, vozilo se pod njim nagingalo, kao da je kopiralo neravnine terena, ali muškarac je sve pokrete upijao u kolenima. Zaustavio se nasred staze i pogledao okolinu. Sneg je bio utaban. Terenske gume su na nekoliko mesta izorale zemlju. Nije imalo smisla pratiti tragove. Muškarac je polako prošao pored, svetlo farova iz mraka je izvlačilo čitave krošnje drveća. Obasjao bi ih zlatasti sjaj, a zatim bi ponovo upadale u pomrčinu. Dečak je ležao priljubljen uz tlo i nije se usuđivao da se pomakne. Svetlo je prešlo iznad njega. Svaka grančica postala je osa, nevidljivo vreteno sa koga su se pružale beskrajne niti senki u smeru kazaljke na satu. Dečak je zatvorio oči, svetlo farova na trenutak mu se

zadržalo iznad glave. Ali, odmah zatim odbacilo je sene, kao da su uzde, nazad u mrak, u savršeno ništavilo.

Zvuk motora najzad se udaljio, a nakon nekoliko trenutaka i sasvim utihnuo. U daljini, sneg je škripao od težine koraka. Uz tresak su se zatvorila vrata i pogasili reflektori. Samo je nekoliko crvenih tačaka preostalo na crnom nebu. Okolina je utonula u mrak i tišinu. Na nebu je svetlucalo nepoznato sazvežđe. Ovde i zvezde izgledaju drukčije, pomislilo je dečak. Tresao se od zime. Mora da se kreće. Trepereenje zvezda nije mu dalo da krene dalje. To je od hladnoće, shvatio je, mora da krene. Pridigao se na sve četiri. Ustao je, pažljivo otresao sneg. I dalje pognut, kroz šiblje je dotrčao do sledeće ograde.

Nikada u životu nije video toliko ograda. Toliko žice. Kada su ga uhvatili, jedna žena mu je debelim markerom ispisala broj na ruci. Tim brojem su mu se obraćali čuvari. Njegovo ime niko ovde nije umeo da izgovori, tako da su mu ga potpuno oduzeli. Našao se na mestu koje su zvali prihvatni centar. Koliko je shvatio, prihvatni centar se ni po čemu nije razlikovao od zatvora. Jedino možda u tome što u zatvoru većina ljudi zna zbog čega je zatvorena. Sve zgrade su bile pretrpane. Prva dva meseca spavao je u limenoj baraci. Petnaest ili dvadeset kontejnera za radnike, jedan do drugog, okrenutih tako da je između njih formirano zajedničko četvrtasto dvorište. Moglo se sedeti u baraci ili stajati nasred kvadrata. Iznad kvadrata bila je žica, bodljikava žica zavarena za lim. Nije se moglo pobeći. Kroz žicu su se videle grane drveća – tada su još imale lišće. Na žici su sedele ptice. Otprilike u to doba počeo je da ih mrzi. U ograđenom prostoru kretali su se ljudi. Ali, većina njih više nije živela. Video im je to u očima. Tela su se pokretala, ali unutra je bila tama.

Uzeli su im telefone, dokumenta, računare. Nekoliko mladića vežbalo je sa kanisterima od pet litara punim vode, kao sa tegom, dizali su ih i spuštali. Mišić sa brojem napinjavao se i opuštao. Krv koja ga je hranila bila je mrtva. Zatim je i telo visilo u prostoru. Podizalo se i spuštalo, prsti su stezali okca žice, lice se pri svakom zgibu naslanjalo na metalnu mrežu, a zatim padalo. Ostali su stajali pored, navijali, brojali ponavljanja. Ali, niko od njih nije video ništavilo koje je u tom mladom telu jačalo sa svakim pokretom. Sveže, gipke tetive narasle za trinaest ili četrnaest godina. Dlanovi uhvaćeni u žicu. Uhvaćeni u vremenu koje se zauvek pokvarilo. Kretanje materijala. Ovde su ostali samo još oni. Samo oni koji nisu imali gde. Roditelji mrtvi, nestali, izgubljeni na putu – ili još ranije, tamo gde su izbledele bele linije atletskih staza, kao kada se obriše tabla, gde su nestala čitava igrališta i tereni, gde je sport, kao i toliko drugih stvari, najednom postao nešto sasvim apsurdno. Par smešnih kontakata, nepostojećih telefonskih brojeva, zamrljanih papirića sa adresama rođaka. Svuda okolo taj hladni, neprijateljski kontinent, oivičen dvostrukom ogradom sa bodljikavom žicom.

Dečak je potrčao prema putu. Pred kružnim tokom zastavio se kamion. U crvenom sjaju štop-svetla nagazio je na branik i popeo se do prikolice. Platnena cerada pričvršćena kaiševima prekrivala je metalnu konstrukciju. Brzo je sagledao sigurnosni mehanizam. Metalne kopče lako je otvorio. Popustio je kaiš i tek što se uvukao u unutrašnjost, kamion se uz brundanje motora ponovo pokrenuo.

Prikolica je bila prazna. Kroz ceradu se naziralo mutno, žućkasto svetlo. Prostor je naizmenično bivao osvetljen ili u potpunom mraku, u zavisnosti od ulične rasvete sela kroz koje je kamion žurio. Na kraju je potpuno uronio u tamu.

Dno prikolice zatutnjalo bi od svake neravnine. Dečak je imao osećaj da je unutra još hladnije nego napolju. Seo je na ranac, ramena je naslonio na metalnu ogradu, kolena je privukao do brade i obgrlio ih. Disao je u njih, da se barem malo zagreje. Morao je da stisne zube jer su počeli da cvokoću. Kamion ga je vozio u mrak. Nije znao smer. Nije znao gde se tačno nalazi, niti koliko daleko su gradovi. Trebao mu je grad. Bilo koji grad. Tamo neće biti toliko upadljiv. Imao je papir sa adresom. Poslednje koordinate. Njegov brat je negde na severu. Negde tamo ga čeka.

2

Stajali su u hali. Nekakvo stovarište, limene ploče, rupe nagrižene rđom, na betonu mrlje od ulja i nafte. Čovek koji ih je doveo oduzeo im je sve stvari, na engleskom im je rekao i da im zbog bezbednosti mora uzeti mobilne telefone – jedno zvono i sve je izgubljeno, pojasnio je i nestao. Grupu je preuzeo drugi čovek. Evropljanin. Narodnost Amir nije uspeo da odredi. Bela koža posuta mladežima, visok, svetlokos, obučen u radnički kombinezon. Na zglobu je imao tetovažu sata. Realistično prikazan ručni sat u boji mastila. Šetao je okolo, držeći u ruci metar na izvlačenje. Svaki čas bi ga pomalo izvukao, a zatim pustio da se vrati u kućište. Svi su nešto čekali. Čovek je ćutke hodao oko grupe. Pažljivo je osmotrio svakog ponaosob. Ocenjivao je težinu, telesnu građu, smeđa lica, crne oči, dodirivao im je ruke.

Bilo ih je dvanaest. Većinom momci na pragu zrelosti, Amirovih godina. Brat je bio najmlađi. Još uvek dete, shvatio je kada ga je pogledao: brat je stajao pored njega, pogled mu je lutao, trudio se da ništa ne otkrije ali Amir je znao da se plaši. Progutao je pljuvačku jer mu se steglo grlo. Najstariji u grupi bio je sitni, žgoljavi tip čekinjaste brade od nekoliko dana. Bio je jedan od onih kojima nije bilo moguće odrediti

starost. Mogao je imati četrdeset, možda i manje, ali možda i mnogo više. Koža mu je bila tamna, isušena i napregnuta. Amiru se činilo da je tanka poput igelita. Sede iglice brkova kao da su rascepale njenu površinu, ličile su na mačje kandže koje se pružaju iz jastučića.

Evropljanin se zaustavio ispred čovečuljka: stajao je pred Arapinom i ćutao. Amir se najednom postideo, ni sam ne shvativši odakle nadire to osećanje. Postideo se zbog toga čoveka. Što ga je Evropljanin duže posmatrao, to se Amir više stideo. Osećanje je polazilo odnekud iz temena glave, preko nerava iza očiju, prema želucu sve do bedara. Stideo se Arapinove kože, brkova na njegovom licu, ruku sa krupnim zglobovima, spleta žila koje su se previjale preko zglavaka, krvi koja je u njima tekla. Sve ga je nadraživalo. Držanje tela, brkovi, ruke, najzad i način na koji krv teče kroz njih. Uočio je omanju venu kako poskakuje sa jedne na drugu stranu kosti zgloba. Sram pri pogledu na nju postepeno je prelazio u prezir. Mrzeo je tog čoveka zbog načina na koji je njegovo telo tako očigledno ukazivalo na svoje poreklo. Mrzeo ga je jer mu je pripadao. Čovečuljak se za to vreme prilično unervozio: povio se pred očima koje su ga neprestano odmeravale, oborio je glavu, zagledan u nekakvu tačku na betonskom podu, držao se omanje pukotine na sivoj, prljavoj ploči ne usuđujući se da skrene pogled sa nje. Evropljanin sa tetovazom sata zamišljeno je izvukao metar i pustio ga da se vrati u kućište. Neobrijani čovečuljak i dalje se držao svoje pukotine, netremice je zurio u nju kao da je očima produbljuje, ali se nije okretao. Čekao je šta će se desiti. Ipak, nije se dogodilo ništa. Stajali su nepomično, i u toj tišini Amir je odnekud začuo kapanje vode. Nije bio siguran: možda to nije bila voda, možda su to bili otkucaji sata tetoviranog na zglobu.

Evropljanin je napokon oslobodio čovečuljka svog pogleda. Načinio je nekoliko koraka u Amirovom smeru, ali se nije zaustavio kod njega. Počeo je da zagleda njegovog brata. Činilo se da je ponovo nečim nezadovoljan, u njegovim očima nazirali su se ostaci nekakve ozlojeđenosti. Amiru je srce jače zalupalo. Pogledao je čovečuljka pored sebe, i dalje pogrbljenog i zagledanog u pukotinu na betonu, ali ne toliko grčevito kao pre. Okrenuo se ka bratu: ovome je lice posivelo, ni on nije izdržao neznančevo zurenje, pokušao je da obriše znoj sa čela ali je oklevao, ruka je nekako neprirodno poletela kroz vazduh, tek je ovlaš dodirnuo čelo vrhovima prstiju i užurbano je povukao natrag – nemoćno ju je obesio pored tela, kao da je još nešto želeo njome da uradi, da uhvati lakat druge ruke ili je zavuče u džep, ali nije učinio ništa, samo je dotakao šav na obodu pantalona, Amir je video da mu se prsti tresu. To drhtanje ga je obuzelo, ponavljalo se u njemu. Primetio je da kazaljke na tetoviranom satu pokazuju šest sati i četrdeset i osam minuta. Razmišljao je šta ta cifra može predstavljati u životu tog muškarca. Ništa mu nije palo na pamet.

Ispod tetoviranog brojčanika najednom se pomerila kost zgloba. Muškarac je otpustio osigurač i traka metra se uz metalno siktanje uvukla u kućište. Nešto je počelo da se dešava. Muškarac se okrenuo. Odnekud se začulo brujanje, limeni zidovi pojačavali su svaki zvuk, neka vrata su se otvorila, zvuk motora, tamni ugao hale zacrveneo se, štop-svetla, crveni odblesci klizili su preko aluminijumskih profila naslaganih na nosačima kraj zidova. U halu su ušla dva vozila. Najpre manji kombi, za njim putnički automobil. Gume su zaškripale po betonu. Svetla su se ugasila, a odmah zatim i motori. U vazduhu se osetila nafta. Ručna kočnica naglo je

prekinula tišinu, a onda je – kao da neko iz drveta izvlači zarđali ekser – zaškripao zglob vrata koja se otvaraju.

Iz kombija je izašao tip u prsluku sa logom nekakve firme. Iz drugog vozila izašao je muškarac koji ih je doveo ovamo i koji im je pokupio prtljag i telefone. Jedino je njega Amir nakratko pogledao – vrlo nežnog lica, sa punim ustima i velikim nosom, bilo je na njemu izvesne mekoće, izvesne prostodušnosti. Možda se zbog toga Amir sa njim prethodne večeri i dogovorio. Uz to, dobio je i preporuku: „Sve je dobro razrađeno, sigurnije je od putovanja brodom.“ Plaćalo se unapred. Amir je spustio pogled. Tom čoveku dao je gotovo sav novac koji su imali.

Muškarci su prionuli na posao. Amir je pratio kretanje obuće – jedne iznošene patike, jedne crne poluduboke čizme, jedne čvrste, radne, kožne, tu i tamo neznatno poderane (te su pripadale tetoviranom satu). Pamtio je način hodanja – kratke, energične korake patika, vrhove crnih cipela koji idu jedan od drugog, isprekidano koračanje radne obuće, dva koraka, pauza, lupkanje đonova, tri koraka, pauza, okret, korak.

Odveli su prvog mladića i počeli da ga smeštaju. Pogrbljeni čovečuljak sa čekinjama prebacivao je težinu sa noge na nogu, ali se nije usuđivao da podigne pogled i okrene glavu u tom smeru. Amir je video kako radne cipele odvođe mladića do kombija. Video je kako se ruka sa satom zatvorila oko drške skalpela, palcem izvukla sečivo nalik na britvu i jednim odmerenim potezom zasekla stranicu sedišta. Ruka je pažljivo povukla presvlaku sa konstrukcije, podigla zaštitnu penu i ogolila metalni kavez. Zavarene metalne šipke precizno su kopirale oblik sedišta. Ruke su dohvatile mladiće i stale da ga uguravaju u kavez. Sve se odigravalo u tišini, moglo se čuti samo disanje, povremeno škripanje metala ili šuštanje tkanine.

Mladić je ćutao i trudio se da pomogne, zavlacio se u kavez, noge je morao da savije ispod sebe, ruke je priljubio uz telo, glavu je smestio tik do vozačevog naslona za glavu. Sedeo je u kavezu kao u čudovišnom korsetu, nije mogao ni da mrdne. Iskolačenim očima gledao je pravo ispred sebe, ali nije rekao ništa. „OK?“, neko upita. Mladić je preplašeno klimnuo. Počeli su da ga umotavaju u penu, telo je postepeno nestajalo pod mekim slojevima. Ruke su je zalepile srebrnom trakom. Zatim su preko čitavog sedišta navukle crnu presvlaku. U visini glave nalazilo se mnoštvo sićušnih otvora za vazduh. Neko je dohvatio veliku iglu sa crnim koncem i počeo da zašiva presvlaku. Dečak je nestao. Kao da ga je vozilo progutalo. Ruke su zatvorile vrata i krenule po sledećeg.

Amir je progutao knedlo, uhvatio je bratovljev pogled. Oči pune nesigurnosti, tako crne da je Amir nehotice pomislio da su sigurno teške, teže nego oči drugih ljudi. Na pitanje koje je u njima pročitao Amir je odgovorio neprimetnim klimanjem glave – da umiri brata, da mu pokaže da je sve u redu, sve je bilo dogovoreno upravo tako, na taj način, nema se čega bojati. Međutim, onda je okrenuo glavu jer više nije mogao da izdrži bratovljev pogled. Obrisao je čelo.

Muškarac sa satom za to vreme je smeštao sledećeg mladića. Još jedno sedište se otvorilo i u sebe primilo mlado, gipko telo. Još jedan par očiju nestao je ispod crne presvlake. Auto se punio telima. Zatim opet ruka sa kazaljka, šest sati, četrdeset osam minuta: to vreme počelo je da dobija nekakav neobični smisao. Amir je bio ubeđen da je taj podatak iz nekog razloga neizmerno važan – nalet vrtoglavice, kao kada se zaljulja brod, pomalo je zavrteo glavom, treba mu vremena, samo još malo vremena, prvi put je istinski oklevao,

najradije bi smesta otišao, ima i drugih načina, drugih puteva, ali je tada shvatio: imaju pare, imaju naše pare. Pogledao je čovečuljka koji se već smestio u svoju šupljinu. Odjednom ga je obuzela snažna želja da ga izudara, da mu polomi tu njegovu užasnu, čekinjastu vilicu, osećao je kako mu se krv sakuplja u pesnicama, želeo je da ga čitavog satire u tom njegovom skrovištu, da od njega na kraju ništa ne ostane. Sve to je Amiru prošlo kroz glavu u deliću sekunde kada su se ruke približile kako bi uzele brata. Međutim, čim je Evropljanin došao do njih spazio je Amirov pogled i brata nije ni dirnuo. Možda baš zbog tog pogleda, zbog onoga što mu se videlo u očima, muškarac iz reda izvuče upravo Amira.

Evropljanin ga je doveo do manjeg od dva vozila. To je dobro, pomislio je Amir, neće se toliko tiskati. Okrenuo se prema bratu koji je stajao između dvojice mladića, tik do pogrbljenog čovečuljka (tek tada je primetio da je skoro za glavu niži od njegovog brata). Amir pokuša da se blago osmehne: sve je u redu, sve je kako treba. Trudio se da deluje smireno, ali su mu ruke drhtale, a na čelu su izbijale graške znoja.

Muškarac je otvorio haubu automobila, delovi motora bili su isprepletani poput iznutrica. Amir se pokolebao. Prvi put je Evropljanina pogledao u lice, ali nije bio u stanju da razazna niti jedan obris. Video je samo pokret: Evropljanin je lagano pokazao bradom u pravcu haube, protiv tog gesta nije bilo nikakvog prigovora, sva dalja pitanja bila su suvišna. Amir je uočio neveliku prazninu u gornjem delu motora. Karoserija je bila prosečena tako da je šupljina zahvatala dobar deo instrument table, ali je i pored toga prostor bio užasno mali, nije mogao zamisliti da se tu smesti ljudsko telo. Još jednom je bojažljivo pogledao lice Evropljanina i odmah shvatio da ovaj misli ozbiljno: pridržavao je haubu i čekao.

Amir je poslednji put pogledao brata. Poslednji put je uhvatio njegov pogled, njegovu molbu: da, njegov pogled vapije je za uveravanjem, molio je, kao što mala deca mole da se noću ne isključuje svetlo. Da li se nešto desilo? Da li se još nešto dešava? Amir više nije bio siguran. Popeo se na bok karoserije i počeo da se uvlači u motor. Sve mu je delovalo suludo. Prostor u motoru bio je veličine srednjeg kofera za putovanja. Kada su bili mali, on i drug zatvarali bi se u takav kofer. Kofer je bio pohaban, ležao je na polici na tavanu sirotinjskog stana, pripadao je ocu njegovog prijatelja koji je oštrio noževe. Otac više nije živ, drug je u vojsci. Brat se tada još nije bio rodio. Zatvarali su se u kofer, ali bili su deca, tela su im bila upola manja nego danas. Ipak, dobro se sećao strahote kada bi se poklopac zatvorio i kada bi brava škljocnula. Ne bi prošao ni minut, a Amir bi počeo da udara u stranice kofera i vikao da ga pusti napolje. Njegov drug bi se tada nasmejao. Sada je sve bilo jezivo tiho.

Amir je pokušao da se uglavi u motor. Legao je na bok, probao je da privuče kolena ka grudima ali nikako nije uspevao da smesti noge u skrovište. Prostor je bio previše uzan. Muškarac mu je prišao i naslonio se rukama na njegova kolena. Ugu-
rao ga je u šupljinu. Amiru je počelo da zvoni u ušima, ispod haube se začuo visoki, piskavi ton. S užasom je osetio kako mu isturena rebra pritiskaju pluća, iz kojih je protiv njegove volje izašao vazduh. Čovek mu je u dlanove, skupljene pod bradom, smestio plastičnu flašu sa vodom. Napad panike. Amir je počeo nešto da priča, ni sam nije znao šta, hteo je napolje, ali Evropljanin je zatvorio haubu iznad njegove glave. Sve je utonulo u mrak. Vreme je stalo: šest sati, četrdeset osam minuta.

Hteo je da viče, ali nije mogao da udahne. Nije čuo ništa osim svog srca, koje mu je tuklo u kolena, damaralo u grlu, u

licu, u korenu nosa. Udaralo je u metalnu karoseriju. Moram da se smirim, pomislio je, inače ću ostati bez vazduha. Sve je hučalo – to je krv navalila u glavu. Pripala mu je muka. Čvrsto je stegao vilicu. Ne sme da paniči, nije toliko loše. Odnekud mora da dolazi kiseonik, najednom je shvatio. U protivnom bi se već onesvestio. Shvatio je da diše. Vrlo plitko, ali diše. Noge više nije osećao, kolena su pritiskala rebra, ali prostora za disanje još uvek je bilo. Setio se Evropljanina: on zna šta radi. Tolike ljude je već prevezao u ovoj kapsuli. Zna šta radi.

Odlučio je da se posveti pulsu: usredsredio se na pomahnitale otkucaje srca i polagano, udar po udar, uspeo da ga umiri. Približavao mu se onako kako se čovek približava divljem konju. Gde li je to video? U detinjstvu? Od oca? Na televiziji? Video je ispruženu ruku, vrhove prstiju koji lagano podrhtavaju dok se približavaju tim ogromnim, nepokornim nozdrvama. Rupe koje u glavu divlje životinje uvode vazduh, lukovi aorte, konjska glava pulsira, sve te tetive, slabine se tresu, talas mesa, talas mišića kroz koji teče život. A onda ruka napokon dodiruje ogromnu, vrelu kost. Klizi po njoj, kreće dalje prema očima. I sa svakim uzdahom se puls u tom strašnom stvorenju stišava.

Amir se najzad umirio. Šta se dešavalo napolju? Nije imao predstavu koliko je vremena prošlo. Vreme je stalo. Ili je teklo dvostruko brže. Nije bilo razlike. Imao je samo dah, puls i tamu. Trudio se da sve održi u ravnoteži. U tami su se stvorile slike krvi. Tamnocrveni pulsirajući ugrušci. Polako su počinjali da svetle i da se rastvaraju u fascinantne žive ornamente. Sve je to od živaca, zaključio je Amir i savio ruku ne bi li dotakao lim, hteo je samo da se uveri da je i dalje tu. Utom mu je plastična flaša iskliznula iz ruke i pala u stranu.

Trebaće mu voda. Pokušao je da je dohvati, ali ruke su mu bile smeštene tako da nije mogao da ih pomeri ni centimetar. Flaša je nestala u prostoru, u gejzirima svetlećih tačaka koje su mu se stvarale ispod kapaka. Doduše, ne ispod kapaka jer je oči držao otvorene. Ali, nakon nekog vremena ni u to više nije bio siguran.

Najednom se čitav prostor zatresao, začula se zaglušujuća buka: motor se pokrenuo, neko ga je upalio. I da je hteo da viče, niko ga više ne bi čuo. Sa užasom je osetio sladunjavi vonj izgorele nafte. Automobil je krenuo.